

РЕЦЕНЗИЯ

върху дисертационен труд за получаване на образователната и научна степен "доктор" по: област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8 Икономика, научната специалност Организация и управление на производството (селско стопанство и подотрасли)

Автор на дисертационния труд: Бесим Хамди Бислими, докторант на самостоятелна подготовка към катедра „Мениджмънт и маркетинг“ при Аграрен университет, гр. Пловдив

Тема на дисертационния труд: „Управление на пътната инфраструктура за постигане на устойчиво развитие на земеделието“

Рецензент: проф. д-р Иванка Милкова Костова, Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“, област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8 Икономика, научна специалност Икономика и управление

определен/а за член на научното жури със заповед № РД- РД-16-908 от 26.09.2023 от Ректора на АУ.

1. Кратко представяне на кандидата.

Бесим Бислими е роден на 23.02.1966 г. в Албания. През 1999 година завършва университета на Прищина и получава диплома по инженерство. Владее английски, хърватски, сръбски, притежава компютърни умения. Има 28 години опит в управлението и планирането. Докторант е на самостоятелна подготовка към катедра „Мениджмънт и маркетинг“ при Аграрен университет, гр. Пловдив.

2. Актуалност на проблема.

Устойчивото развитие е нов стремеж и необходимост на човечеството, когато неговото бъдеще и оцеляване е под въпрос. Селската инфраструктура, подобно на други публични инвестиции, повишава селскостопанската производителност, което от своя страна предизвиква растеж в селските райони, което води до по-високи заплати в селското стопанство и подобрени възможности за неселскостопански труд. Нарастването на селскостопанската производителност, което намалява цените на храните, е от полза както за градските, така и за селските жители, които са нетни купувачи на храни. Селските пътища осигуряват важната връзка с разрастващите се пазари в близост до селските райони; те също така намаляват вложените разходи и транзакционните разходи на селските производители и потребители, което намалява цените на храните, облагодетелства както градските, така и селските жители, които са нетни купувачи на храни. По този начин, наред с ползите за растежа, селскостопанската производителност има значителни ефекти за намаляване на бедността.

2. Цел, задачи, хипотези и методи на изследване.

Правилно формулираните цел, задачи, обект и предмет на изследването пряко кореспондират с защитаваната в дисертационния труд теза.

Изхождайки от мястото и значението на пътната инфраструктура за устойчивото развитие на селското стопанство и безспорния факт, че тя е много сложна, богата, разнообразна и дългосрочната стратегия, политика и модел на социално развитие в селските райони, обект на научни изследвания на Докторската дисертация е свързана с анализ на свързаността на пътната инфраструктура за устойчиво селскостопанско развитие, по отношение на страните от Западните Балкани.

Ето защо **основната цел на това изследване** е чрез описателно описание, анализ на състоянието и качеството на наличния потенциал да се определи как трябва да се развива селското стопанство с оглед на транспортната инфраструктура като една от най-важните икономически дейности в региона. Вторичната цел е да се идентифицира значението на определени агроикономически фактори за изграждането на адекватна политика за регионално развитие, която съчетава развитието на селското стопанство и други дейности в една функционална единица.

В рамките на предмета на това изследване най-важните задачи са:

- ☐ Определяне на текущото състояние на развитието на земеделието в региона на Западните Балкани;
- ☐ Идентифициране на възможни фактори, които определят икономическото значение на селското стопанство в Западните Балкани;
- ☐ Определяне влиянието на определени агроикономически фактори за устойчиво развитие в рамките на страните от Западните Балкани;
- ☐ Намиране и дефиниране силните и слабите страни в страните от Западните Балкани по-горе по отношение на устойчивото селско стопанство и развитието на селските райони;
- ☐ Предлагане на модел на развитие, който да подобри значително потенциала на определени агроикономически фактори за устойчиво развитие на Западните Балкани.
- ☐ Необходимостта, значението и развитието на националната транспортна политика.
- ☐ Политики на ЕС за финансиране на инфраструктурни проекти в региона.
- ☐ Международни фактори и транспортна политика на ЕС.
- ☐ Интегриране на националната регионална мрежа, като основно условие за международна интеграция.
- ☐ Оценяване на инфраструктурни проекти в пътната мрежа в региона на Западните Балкани.
- ☐ Паневропейски транспортни коридори и регионален контекст (SEETO)
- ☐ Значението на инвестициите и финансирането от ЕС в пътната и транспортната инфраструктура.

Хипотетична рамка

В тази част от изследването на докторската дисертация са разработени основните и специални хипотези, които са обхванати в по-нататъшното изследване.

Основната хипотеза

Основната или основна хипотеза се основава на твърдението, че развитието на пътната мрежа чрез инвестиции в пътната мрежа ще увеличи транспорта на селскостопански продукти, което ще има положително въздействие върху цялостната икономическа ситуация в Западните Балкани.

Специални хипотези

- Връзката на пътната мрежа на страните от Западните Балкани с другите пътни мрежи в региона позволява по-бърза интеграция на региона в ЕС, но също така и икономическа, социална и политическа връзка.

- Липсата на сътрудничество между страните от региона при реализирането на съвместни проекти в пътната инфраструктура, влияе негативно върху по-нататъшното икономическо развитие, но и по-бързата интеграция на страните от региона в ЕС.

- Инвестирането в развитието на модерна, модерна пътна мрежа позволява по-голяма ефективност и ефикасност на транспорта, намаляване на транспортните разходи и положително въздействие върху околната среда.

Научни методи

При анализа, изследването и реализацията на тази докторска дисертация са приложени следните научни методи:

- методи за събиране на данни,
- аналитичен и сравнителен метод на изследване,
- индуктивен и дедуктивен метод на заключване,
- метод на класификация,
- метод на абстракция, конкретизация и обобщение,
- метод на описание,
- методология за моделиране на системи,
- системен подход.

4. Онагледеност и представяне на получените резултати.

Структура на дисертационния труд: дисертационния труд е структуриран във въведение, изложение в 5 глави, заключение и използвана литература. Общият обем на дисертационния труд е 205 стандартни машинописни страници.

В първата част, Характеристика на транспортната инфраструктура чрез преглед на литературата, т.е. преглед на литературата от различни автори, които се интересуват от тази проблематика, е представена обща информация за развитието на транспортната инфраструктура, като пътна и железопътен трафик. Основен акцент е поставен върху обяснението на ключови термини, които са пряко свързани с трафика. Тази част е въведение в по-нататъшното развитие на научните изследвания.

Заглавието на втората част е Теоретични предположения за устойчиво развитие. В тази част се обсъжда концепцията за устойчиво развитие. Подробно са анализирани факторите и принципите, характерни за устойчивото развитие. Завършва с обяснение на индикаторите за устойчиво развитие.

В третата част, Теоретичен и методологически подход към селското стопанство, се разглеждат следните теми: кратък преглед на икономическата

мисъл за селското стопанство и селскостопанската политика, ролята на селското стопанство в икономиката, различни подходи за дефиниране на селското стопанство, дефиниране на функцията на икономиката на селското стопанство, концепцията за устойчиво селско стопанство, част посветена на стратегиите за развитие в селското стопанство и част посветена на предизвикателствата пред развитието на селското стопанство в глобализираната икономика.

В четвъртата глава на дисертацията Стратегия за устойчиво развитие на селското стопанство, задвижвано от транспортната инфраструктура, се обсъждат стратегиите за устойчиво развитие на селското стопанство, ролята и значението на икономиката на селските райони в глобалната икономика, с акцент върху насърчаването на устойчивото земеделие и развитието на селските райони. - SARD (Устойчиво земеделие и развитие на селските райони). Основната цел на SARD е да увеличи производството на храни по устойчив начин и да осигури продоволствена сигурност.

В петата част Значението на пътищата за развитието и търговията в селското стопанство е аналитичен преглед на литература, която предоставя доказателства за ефекта от инвестициите в инфраструктурата на селските райони върху достъпа до пазара, търговията и по-специално селскостопанската търговия, както и относно условията и допълняемостта, отнасящи се до максимизиране на ползите за развитието на селското стопанство и намаляването на бедността. Той събира доказателства, които предполагат, че инвестициите в твърда инфраструктура (пътища, комуникации и енергийни доставки) са необходими, но не са достатъчни за успешна пазарна интеграция. В тази част се анализира въпроса за предлагането на твърда инфраструктура, по-специално пътища, и нейното значение за пазарната интеграция, развитие и търговия в селското стопанство както от макро, така и от микро гледна точка.

Последната част от дисертацията е „Селско стопанство и транспортна инфраструктура в страните от Западните Балкани“.

5. Обсъждане на резултатите и използвана литература.

Съдържанието на дисертационния труд свидетелства, че докторанта е реализирал задълбочено научно изследване.

Оценката ми за структурата и съдържанието на дисертационния труд е положителна. В него са включени и съчетани научни знания и практически подходи за разрешаване на проблемите. Налице са доказателства, че докторантът може да извършва самостоятелни научни изследвания, да прави изводи и да обосновава предложения за решаване на проблемите.

Анализът на дисертационния труд, на използваните в него средства за научно изследване формира убеждението, че в дисертационния труд са налице достатъчно доказателства за научни и приложни приноси.

Считам, че приносите посочени в Справката за приноси на дисертационния труд отразяват постигнатото в него.

6. Приноси на дисертационния труд.

Приемам справката за приносите, приложена към дисертационния труд.

В дисертационния труд могат да се открият следните **приносни моменти** с научен и приложен характер:

1. Изяснена е същността на пътната инфраструктура за устойчивото развитие на земеделието като национален отрасъл на една държава;
2. Изяснена е същността на устойчивото развитие на земеделието като е изследвана ролята на инфраструктурата в този процес;
3. Изяснена е същността на земеделието в контекста на устойчивото развитие на икономическите отрасли;
4. Изготвена и аргументирана е стратегия за устойчиво развитие на земеделието в Западните Балкани, в чиято основа стои пътната инфраструктура като основен елемент на устойчивост;
5. Анализирана е ролята на пътната инфраструктура за устойчивото развитие на земеделието в Западните Балкани.

7. Критични бележки и въпроси.

Препоръката ми към докторанката е да продължи да работи по проблемите на управлението на пътната инфраструктура за постигане на устойчиво развитие на земеделието.

8. Публикувани статии и цитирания.

Представените публикации (3) на докторанта са отражение на резултатите от теоретичните и емпирични изследвания в дисертационния труд.

Проведеното дисертационно изследване, получените резултати, публикациите по дисертацията и формулираните приноси са лична заслуга на докторанта.

Авторефератът е в обем от 37 страници и е разработен съгласно изискванията, отразява вярно основните резултати, постигнати в дисертацията и дава вярна представа за съдържанието и качеството на дисертационния труд.

Представеният автореферат отразява обективно структурата и съдържанието на дисертационния труд.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Въз основа на научените и приложените, от докторанта, различни методи на изследване, правилно изведените експерименти, направените обобщения и изводи считам, че представеният дисертационен труд отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и Правилника на Аграрния университет за неговото приложение, което ми дава основание да го оценя **ПОЛОЖИТЕЛНО**.

Позволявам си да предложа на почитаемото Научно жури също да гласува положително и да присъди на Бесим Бислими образователната и научна степен **“доктор”** по научната специалност: Организация и управление на производството (селско стопанство и подотрасли).

Дата: 25.10.2023
гр. Пловдив

РЕЦЕНЗЕНТ:
(проф. д-р Иванка Костова)